

กรุงเทพธุรกิจ

ศ.ทศพรจันทร

● ศ.ดร.อารยะ ปรีชาเมตตา

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ดัชนีว่าด้วยการพัฒนาคน

บทความเรื่องก่อนหน้าที่ผมได้นำเสนอไปแล้วเมื่อวันที่ 13 ธ.ค.2561 นั้น ผมได้เรียนอธิบายถึงสาเหตุที่ไม่สามารถคำนวณได้ว่าประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำมากที่สุดทางด้านการมั่งคั่งตามที่เป็นข่าวครึกโครมไป

ก่อนหน้านี้ ด้วยเหตุผลที่ว่าตัวเลขของสัดส่วนการถือครองทรัพย์สินของกลุ่มคนที่รวยที่สุด 1% แรกในประเทศเมื่อเทียบกับการถือครองทรัพย์สินของคนทั้งประเทศ ดังนั้นเราจึงต้องระมัดระวังให้มากถึงข้อจำกัดของตัวเลขเหล่านี้ หากเราจะนำไปใช้เปรียบเทียบในมิติระหว่างประเทศซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยเชิงโครงสร้างที่มีผลกระทบต่อระดับปัญหาความเหลื่อมล้ำที่มีหลากหลายมิติของแต่ละประเทศด้วย

ท่านผู้อ่านหลายท่านคงเกิดคำถามขึ้นในใจแล้วว่า ถ้าอย่างนั้นเราจะใช้ตัวเลขอื่นอะไรบ้างหรือไม่ที่จะช่วยให้เราสามารถนำมาใช้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับผลการเปรียบเทียบของปัญหาความเหลื่อมล้ำในเชิงระหว่างประเทศที่น่าเชื่อถือกันได้อย่างไร

วันนี้ผมขอถือโอกาสนำเสนอตัวอย่างของดัชนีดังกล่าวที่สามารถใช้เปรียบเทียบในเชิงระหว่างประเทศ เพื่อสะท้อนให้เห็นภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำที่มีหลากหลายมิติได้ดีกว่าในกรณีที่กำลังกล่าวถึงข้างต้น ซึ่งก็คือตัวดัชนีที่สะท้อนการพัฒนาของคน (Human Development Index : HDI) ซึ่งเป็นคำดัชนีของประเทศต่างๆ ที่จัดทำโดยหน่วยงานหนึ่งในสหประชาชาติคือ UNDP โดยอาศัยแนวคิดของ อมาตยา เซน (Amartya Sen) นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบลปี 1998 เกี่ยวกับการวัดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่มีหลากหลายมิติ โดยที่ HDI จะเป็นผลของความพยายามในการหาค่าดัชนีของแต่ละประเทศที่คิดขึ้นมาจากการหาค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของค่าตัวสถิติ ที่จะสามารถสะท้อนโอกาสของประชาชนทั่วไปในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข บริการด้านการศึกษา และโอกาสการหารายได้และการยกระดับมาตรฐานการ

ครองชีพ

เรื่องที่กำลังกล่าวถึงทั้งหมดเหล่านี้ด้วยเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงความแตกต่างทางด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการตัดสินใจทางการเมืองในการดำเนินนโยบายสาธารณะของแต่ละประเทศที่ดีในระดับหนึ่ง (แม้จะยังไม่สมบูรณ์ก็ตาม) และในปัจจุบันนี้ ได้มีการปรับปรุงค่า HDI นี้ให้สามารถสะท้อนภาพปัญหาในมิติของความเหลื่อมล้ำได้มากขึ้นด้วยการปรับค่ามิติต่างๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็น HDI ตัวเดิม โดยใช้ประกอบกับตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนปัญหาความเหลื่อมล้ำที่มีการนำเสนอโดย Foster, Lopez-Calva and Szekely (2005) ผลที่ได้ก็คือตัวดัชนีใหม่ที่เราเรียกว่า ดัชนีว่าด้วยการพัฒนาคนที่ปรับด้วยค่าความเหลื่อมล้ำ (Inequality-adjusted Human Development Index : IHDI)

ทั้งนี้ค่า IHDI จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 โดยที่ประเทศที่มีค่า IHDI ที่สูงกว่าจะหมายถึงประเทศที่มีระดับการพัฒนาเรื่องคน (ที่ปรับด้วยค่าความเหลื่อมล้ำแล้ว) ที่ดีกว่าโดยเปรียบเทียบนั่นเอง

ผลจากการศึกษาเรื่อง IHDI ของสหประชาชาติ (UNDP) ในปี 2017 ปรากฏว่าประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 83 จากประเทศทั้งหมดเกือบ 200 ประเทศ ซึ่งไทยถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มของประเทศที่มีค่า IHDI ในระดับที่สูง ส่วนกลุ่มประเทศที่มีค่า IHDI ในระดับที่สูงมากว่า นั้น ส่วนใหญ่ก็ได้แก่กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลาย เช่น นอร์เวย์ สวิตเซอร์แลนด์ และเยอรมนี เป็นต้น และก็มีประเทศที่อยู่ใกล้เคียงอยู่ในกลุ่มนี้ด้วยเช่นกันซึ่งคือ สิงคโปร์ ในขณะที่เวียดนาม ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีค่า IHDI ในระดับที่ต่ำกว่าประเทศไทยด้วย

ดังนั้น ผลการศึกษาดังกล่าวนี้ก็ได้อธิบายให้เห็นชัดมากขึ้นว่า ประเทศไทยนอกจากจะต้องพยายามพัฒนาเศรษฐกิจให้หลุดพ้นจากกับดักของประเทศรายได้ปานกลางแล้ว เราก็ยังต้องพยายามแก้ไขปัญหาระบบการพัฒนาคน สังคม และปัญหาความเหลื่อมล้ำอย่างจริงจังควบคู่กันไปด้วยตั้งแต่ต้นแม้ว่าไทยจะไม่ได้เป็นประเทศที่มีปัญหาที่เลวร้ายมากที่สุดก็ตาม

ผู้สนใจสามารถติดตามรายละเอียดเพิ่มเติมงานสัมมนาของศูนย์วิจัยความเหลื่อมล้ำและนโยบายสังคม (CRISP) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ที่ <https://youtube.be/BrPhNsQV-cs>

ท้ายที่สุดนี้ ก็ขอถือโอกาสกล่าวคำ “สวัสดิ์ดีปีใหม่” กับท่านผู้อ่านทุกท่านด้วยครับ